

A L'EMPARA DE RAIMUNDO DE MIGUEL

Antoni MARGARIT pv.

Obrir el volum del diccionari de Raimundo de Miguel, és com obrir una finestra que ens permetés assistir a una taula rodona en la qual fossin presents els més famosos escriptors llatins de temps de la romanitat: s'hi aprenen qui sap les coses, ben sovint insospitades, que permeten desxifrar interrogants i esquivar errors entenebradors del nostre coneixement de coses pretèrites.

Si us plau acompanyar-me, entrarem per on es parla del verb “munire” i els seus derivats. Al voltant de la taula rodona hi seuen famosos com Juli Cèsar, Marc Tuli Ciceró, Claudi Nepos, que intervenen en la conversa. Juli Cèsar, fa servir aquest verb quan parla de “rodejar un lloc amb un mur”, Nepos: per parlar de “fortificar un campament”, o “una muntanya”, insisteix Cèsar, i s'hi afegeix Livi per dir “i els palaus”; però Cèsar encara deia “i assegurar i defensar la caserna”. Menys bèl·lic, Columel·la, utilitza el dit verb, parlant de “protegir i preservar els horts, de les incursions d'homes i bestiar”. Ara, Livi, l'utilitza per parlar d'“obrir pas, i fer practicable o accessible una roca” i Ciceró i Nepos quan diuen el mateix d'un camí.

En la conversa hom utilitza paraules derivades del verb “munire”, com és el terme “munis” per significar “el qui serveix per alguna missió”, o els reduplicatius “munitio” = fortificar, “munitare” = obrir, fer practicable un camí, “munitura” = fortificació.

Atès tot això, podrem entendre que el verb *munere* s'utilitzava amb dos significats bàsics: primer en un sentit de defensa de coses i persones, que hauria pogut cristallitzar en la paraula “munia” segons es desprèn del document del comte Ermengol d'Urgell de l'any 1090, on podem llegir: “tres almúnies que nosaltres en diem torres i els sarraïns en diuen morelles”, i també en aquell altre document que explica del rei Sanç de Navarra que “anà a Saragossa i assetjà les almúnies”.

En segon lloc, hom parla d'*obrir camí*. I crida l'atenció el derivat *munis* per indicar la missió de servei a prestar a algú: missió de servei que, referint-se a un camí, seria facilitar-ne el pas ajudant a vèncer alguna dificultat. Sembla que tal paraula acompanyaria la indicació del beneficiari del dit servei, és a dir, el camí: d'això podria haver nascut el terme munis-iter amb l'acabament diminutiu -ol, consolidada en la contracta munistrol, ben present en la nostra toponímia. ¿Serà així?

AMB L'AJUT DELS DOCUMENTS

En encarar-nos amb els documents dels segles X i XI, crida l'atenció veure escrit *Munistrol* en lloc de *Monistrol*, com avui s'estila. Hom vol justificar-ho per la presència de la *o* àtona, que hom pronuncia similar a la *u*. Certament l'argument sembla vàlid en àmbits de poca cultura, però en dos sentits: és a dir, escrivint *u* en lloc de *o*, i escrivint *o* en lloc de *u*. Però amb la pretensió de fer-ne argument per justificar la remota presència d'uns hipotètics monestirs del temps dels visigots, es defensa que la versió *Monistrol* seria la correcta, volent-la derivar de la paraula llatina *Monastirolo*, suposant, no sols una contracció, sinó també l'evolució de la *o* en *i*. La presència en els dits llocs d'un camí que ha de vèncer la dificultat de passar un riu, ens abona la validesa de l'arrel *munis*.

Sense que l'hàgim de perdre de vista, sembla que està al marge del problema onomàstic el document de l'any 992, referent al terme de Cervelló on la preexistència del petit monestir de la Domus de Santa Creu, de principis del segle Xè, podia haver originat el terme "Monestirolos" que s'hi cita; essent l'únic document que recorda tal topònim.

En el Munistrol de les proximitats d'Alella, la intervenció del jutge Marc fill del vescomte Ervigi, que en signa un document de venda amb intervenció judicial, ens posa a l'aguait, per la seva inclinació a transformar els topònims en paraules mes acadèmiques: ho fa en almenys tres topònims del document total de Sant Miquel d'Olèrdola, canviant *Senabre* per *Sinapis*, *Buac* per *Tubere-lo*, *Margarlo* per *Cuzina*. En el dit document d'Alella hi escrigué "Monasteriolo", mentre que en un document de 993, quatre anys després, hom escríu "Munistrolo". Marc tenia una germana, Eliardis; abadesa de Sant Pere de les Puelles, que estava fincada en el dit lloc i ho cedí a la seva neboda Quixol, casada amb el vescomte de Narbona, i aquesta en féu do a Sant Cugat del Vallès: mentre durà la influència del jutge i bisbe Marc, hom acceptaria l'origen monàstic del terme, com ho veiem en document del 1007, en el qual llegim "Monestrolo"; després s'imposà la forma arrelada de Munistrol (1025 i 1027). Segons documents del terme d'Alella, consta la presència d'un "camí que va arreu" i dos rierols, coincidència que pot justificar la presència d'algun *munis* origen del topònim Munistrol.

Més valuosa resulta l'aportació documental que podrem fer del *Munistrol* d'Anoia. Segons el Cartulari de Sant Cugat del Vallès, des de la primera menció de l'any 986, fins a la del document comtal del 1107, el dit topònim està present en 18 documents, dels quals, sols les quatre butlles papals que diuen Monasteriolum, un sol document del 992 que parla de Santa Maria de Monistirolo, i un altre de 1098 on llegim Monistrol, tots els altres diuen Munistrol, amb *u* i algunes lleugeres variacions en les altres vocals.

També el Diplomatarí de Poblet, inclou un document del 1058 on llegim "Munistrolis" i es refereix al d'Anoia. Com també s'hi refereixen quatre documents del llibre Feudorum Maior de la segona meitat del segle XIè, com "el terme de Munistrol", encara que per error de transcripció hom els refereixi a Monistrol de Montserrat. La gran unanimitat dels redactors dels documents permet pensar que no són els qui ho

feren amb “o”, seduïts per la influència de la *presència monacal*, molt prestigiada en aquells segles, mentre que precisament són els monjos els qui no hi cauen.

Encara un detall ve a confirmar l’origen del topònim en un *munis* que servia al camí per passar el riu: hom parla de Munistrol a les dues ribes del riu.

En la seva història de Montserrat, el P. Benet Ribas (p.138) cita un document de l’any 945 en el qual s’anomena com a confrontació el “lloc de Monesteriol”: no sabem si el topònim està reproduït exactament o variat en la traducció. Amb tot, la variant que presenta s’ajusta a una deformació que trobem també prop de Sant Sebastià dels Gorgs, on encara avui es conserven importants romanalles d’un pont sobre el rierol de Sant Sebastià pertanyent a la Via Francisca (abans Via Augusta) documentades en document del Cartulari de Sant Cugat, de l’any 979, com “parets antigues dites Monedarias”, amb una alteració de la radical *muni-* confosa amb *mone-* arrel de *monere = aconsellar, advertir*: forma corrupta que ens permet entrellucar el nom de “Parets munitàries” que hom els hauria donat per la seva missió d’obrir camí traspasant el rierol.

MALA SORT

El senyor Cabrafiga Galí, de Figueres (Girona), se sentia incòmode amb el seu primer cognom. Després d’una sèrie de gestions burocràtiques va aconseguir invertir l’ordre amb el segon.

Llàstima que el seu fill s’ha casat fa poc amb una noia de cognom Matías. Com es dirà el nét?

JMAiO

OLÍVIA I THOMAS, ELS MÉS POPULARS

Traduïm de *La Vanguardia* (27-12-1998):

Els noms d’Olívia i Thomas han estat els més populars en el Regne Unit al llarg de l’any, segons els anuncis de naixements publicats al “The Times”. Lucy es col·loca en el segon lloc dels favorits entre les nenes, mentre que Isabel –escrit amb la grafia hispana– és el tercer nom més popular. Entre els nens, a Thomas el segueix a la llista Williams, també segon el 1997. Curiosament, Camilla entra per primera vegada a la llista i hi queda en el lloc número vint.

V.B.